

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
HITTUDOMÁNYI KAR
HITTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

TÉZISFÜZET

**A VÁGY TEOLÓGIÁJA
TÖRTÉNETI ÉS KONSTRUKTÍV TEOLÓGIAI MEGJEGYZÉSEK**

Dissertatio ad doctoratum

Készítette: dr. habil. Hoványi Márton S. T. L.

Témavezető: dr. Puskás Attila egyetemi tanár

Társtémavezető: dr. Martos Levente Balázs egyetemi docens

Budapest

2026

A vágy teológiájának történeti áttekintésére és szisztematikus megértésére vállalkozik ez a doktori dolgozat, amely jelenlegi formájában új állomása egy olyan kutatásnak, amely egy már megvédett licenciá dolgozat formájában testet öltött. Kiindulópontja az emberi vágy fenoménjének teológiai horizonton való megértése, azonban ez a teológiai antropológiai nézőpont a kutatás és a dolgozat előrehaladtával is fokozatosan fordul át tisztán krisztológiai vagy istentani perspektívákba. Ez az átfordulás a dolgozat két gyűjtőpontjaként is megnevezhető szerző, Hippói Szent Ágoston és kortársa, Nüsszai Szent Gergely munkásságáról szóló fejezetek körül megy végbe. Egyrészt a történeti áttekintés bölcseleti és teológiai szempontból is idáig vezeti az olvasót, másrészt az ezeket a fejezeteket követő szisztematikus reflexiók kezdete is innen indulhat meg.

A központi hely azért illeti meg ezt a két szerzőt, mert egyazon időben, tehát a korábbi tradíció állomásait elvileg ugyanolyan távlatból szemlélve, radikálisan eltérő vágyértelmezésre jutottak. Ez a radikális különbség leegyszerűsítve Ágostonnál inkább egy pesszimista, Gergelynél pedig inkább egy optimista vágykonceptiót jelent. Valójában, ha az egészen aprólékos szövegolvasatok szintjéig követjük e két szerzőt, a kép annyiban árnyaltabbá válik, hogy legfeljebb tendenciákról beszélhetünk ezekben az irányokban. A tendenciák leegyszerűsítéséért pedig a két szerző recepciója felelős, ami elsősorban Gergely elfeledésében és Ágoston kisarkításában jelentkezett a későbbi korszakok kegyelemtani vagy morálteológiai értekezéseiben. Ennek a dolgozatnak az is célkitűzése, hogy felmutassa az eredeti szövegek olvasásával Ágoston és Gergely nézeteit és elsősorban az utóbbi szerző nyomába szegődve megpróbáljon kidolgozni egy olyan utat, amelyet a feledés helyett a produktivitás jellemez. Gergely ugyancsak implikálja a gondolatot, amely szerint az ember istenképiségéhez hozzátartozó vágy ösképében, tehát magában Istenben is van vágy; ennek a lehetőségnek a mérlegelésre bocsátása azonban önmagában is nagy horderejű a változhatatlanságot isteni attribútumként meghirdető keresztény teológiai környezetben.

Másként megfogalmazva a kérdés tétjét: ha valóban feltételezhetjük, hogy létezik vágy Istenben, az milyen módon gondolható el anélkül, hogy hiányt feltételezzünk a lét teljességeként ismert Istenben. A dolgozat egyik válasza az, hogy a vágyat nem privatív értelemben gondolja el, hanem olyan erőként, amely a szeretet eseményében a dinamikát jelenti. A biblikus források áttekintését a szent hagyomány, illetve az eszme- és filozófiatörténet vázlatos áttekintése követi, majd a konstruktív teológiai fejezetekben egy lehetséges vágyról szóló teológia első kidolgozása jelenik meg.

Konferenciák

Nemzetközi:

1. 2024. április 6. plenáris előadás a Károli Gáspár Református Egyetem által rendezett *“What do you Have that you have not Received?” Approaches to the Relationship between Faith and Grace in Early Christianity and Early Modern Theology and Philosophy* című konferencián. Az előadás címe: *The Theological Correlation between Grace and Desire*.
2. 2019. április 22. előadás az Oxfordi Egyetemen, a XVIII. Nemzetközi Patrisztikai Konferencián. Az előadás címe: *Comparative Examination of the Patristic Theology of Desire in the Oeuvres of Saint Augustine of Hippo and Gregory of Nyssa*.
3. 2018. december 9. előadás az Institute for Studies in Eastern Christianity *Fully Human; Theological Anthropology and Human Flourishing in the 21st Century* című konferenciáján a Union Theological Seminary-ban New York/NY. Az előadás címe: *A Theology of Desire in the Works of Eastern Church Fathers and Today*.
4. 2016. október 29. előadás a *Ways of Knowing. 5th Annual Graduate Conference on Religion* című konferencia a Harvard University-n, Cambridge/MA. Az előadás címe: *Time and Desire in God*.
5. 2015 szeptember 17. előadás a European Society for Catholic Theology *The Soul of Theology. On the Role of Scriptures in Theology* című konferencián a belgiumi K.U. Leuvenen. Az előadás címe: *The Biblical Foundations of a Theology of Desire*.

Hazai:

1. 2015. február 26. előadás a Beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán a II. Keresztény Tudományos Diákköri Konferencián. Az előadás címe: *A vágy teológiája Nüsszai Szent Gergelynél*.
2. 2016. szeptember 27. előadás a European Society for Catholic Theology Magyar szekciója által szervezett *A teremtés értéke – az ember méltósága* című konferencián Pécsen (PPHF). Az előadás címe: *A vágy teológiája Szent Ágostonnál*.
3. 2016. október 8. előadás a Magyar Bioetikai Társaság, *Az emberen végzett kutatások* című, 26. konferenciáján Budapesten (PPKE JÁK). Az előadás címe: *Felelősség és fogamzástáplás*.

4. 2018 április 26. előadás a PPKE HTK PhD Tudományos Konferenciáján. Az előadás címe: *A vágy teológiája Szent Ágoston 41. zsoltárhoz írt kommentárjában.*

Publikációk

Tanulmány

The distinguishing features of Gregory of Nyssa's theology of desire in the light of Saint Augustine's thought = "Milyen nyelvet alkottam s beszéltem?" "Lidioma ch'usai e che fei." Nyelvi jelenlét. Tanulmányok Kovács Árpád tiszteletére. „язык, который я использовал и делал.” Языковое присутствие. Сборник научных трудов в честь 80-летия Арпада Ковача, szerk. Hoványi Márton-Molnár Angelika, Eötvös Collegium, Budapest, 2024, 53–68.

Megjelenés előtt: *The Theological Correlation between Grace and Desire = Faith, Grace, and Freedom: Explorations in Early Christianity and Early Modern Theology and Philosophy*, szerk. Vassányi Miklós et al., Routledge, 2026.

Díjak a kutatáshoz kötődően

- II. Keresztény Tudományos Diákköri Konferencia (KTDK) – Teológia és társadalomtudományok Szekció I. helyezés – 2015. február 26.
- Oxford University, Faculty of Theology and Religion – Academic Visitor (PPKE HTK, Erasmus szakmai gyakorlat). Témavezető: Prof. Dr. Carol Harrison (Christ Church) – 2015 augusztus-november
- Tudományos Ösztöndíj – Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola – 2016 szeptember. European Society for Catholic Theology, Magyar szekciójának tudományos teológiai pályázata – I. helyezés, 2016. szeptember 27.
- Yale University, Divinity School – Visiting Research Fellow. Academic sponsor: Prof. dr. Miroslav Volf.